

Izhaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučivén list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznaniła se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželó.“

Štv. 23.

V Mariboru 9. junija 1870.

Tečaj IV.

Koga naj volimo?

Kdar so volitve, pride marsiktero pismo ponujat tega ali tega poslanca. Dobite nemška pisma pa tudi vladeželnih Nemcev in nemškutarjev, pisma v slovenskem jeziku na kupe tako, da ste celo zmoteni in ne veste, koga bi volili.

Pri volitvah se je treba prašati, ktero stranko pa hočemo podpirati, če je več strank. Treba je, da se srenja odloči za svojo stranko, predno voli volilnega moža in onda najposobnejšega moža, ki prevzame s tim nalogo, da mora glasovati za odločeno stranko.

Pri nas je borba ali naj ohvelja vladeželna nemška oziroma nemškutarska stranka ali slovenska, drugih strank pri nas ni, zato se imate odločiti le za vladeželno nemško ali slovensko stranko in odločiti se imate jasno. Kajti pri volitvah pridejo vse zvižaje na red, vladeželni Nemci podpihujejo nemškutarje, ti v slovenskem jeziku k vam govorijo in vam lažejo in vas golufajo in obetajo, da je groza; potem če vas utegnejo vloviti, se vam prav grozno smeji.

Vladeželna nemška, pri nas nemškutarska stranka pa so oni politikarji ali državniki, ki so Avstrijo kot veliko državo razklali v dve mali državi, kojih nobena za se ni tako močna, da se more braniti ali le ob viharjih časih obstati, obe skup pa sta tak rahlo zvezani, da se ne more reči, kdaj ktera kateri hoče ali mora pomagati. Ta stranka hoče vladati nad Slovani in jim zapovedovati v šolah in sodnijah, in za to vladanje zahteva denarja in vojakov, za to še ni nobeno leto izhajala z itak napetimi davki, ampak delala je še vsako leto dolge. Ta vladeželna nemška stranka se mora le držati s pomočjo vojakov in birokratov in ti stanejo mnogo denarja, ta stranka govori o svobodi, ali le za se, nam Slovanom pa namerjavajo jarem in nas hočejo z vojaki in davkom potlačiti in ponemčiti. Ker vseh Slovanov v Avstriji na enok ne more premagati, cepi Poljake od Čebov in Slovencev in od drugih federalistov, jim vse obeta, tako da bi potlej vladali samo Nemci, Magjari in Poljaki. Ta stranka niso svobodomiselní Nemci. Ampak Tirolci, vsi nemški konservativci in možje, kakor Suselka, Fischhof, Maasen ali naš slavni poslanec Herman o njej nočejo nič vedeti in jo podirajo. Ta vladeželna nemška stranka dozda od vlade podpirana je strašno nesramna pri volitvah, eden njenih ponudnikov je nam Slovenec v lice metal ruske rubeljne in rimsko hlapčevanje brez kazni, in je na podlagi obrekovanja in sirove sile zmagal.

Slovenci ali hočete s to stranko imeti kaj opraviti, ali jo hočete s svojim glasom podpirati, ali hočete svoj tilnik pod jarem ponuditi, ali hočete za svoj denar in svoje vojake se dati nadvladati in nemčiti in državo še v večjo nevarnost spraviti? To si pri volitvah dobro premislite.

Ali marveč hočete podpirati s svojim glasom slovensko stranko, ki ima za zaveznika vse Slovence na Kranjskem, Goriškem, Koroškem in Primorskem, za zaveznike imeniten česki narod, slavne Tirolce, najizobraženejše Poljake, kakor je Smolka, najimenitnejše in pravičnejše Nemce, kakor je v Gradcu dr. Maasen, dr. Weiss, grof Buol, na Dunaju, dr. Fischhof, dr. Smolka, vse duhovništvo. Kaj pa hoče naša stranka?

Naša stranka boče pravico. Zakaj bi samo eden narod imel vladati ali dva ali trije, n. pr. samo Nemci, Magjari in Poljaki? To ni prav, to ni pravica. Vlada naj vsak narod na svoji zemlji pa ne dalje, Nemci na Nemškem, Magjari na

Magjarskem, Poljaki na Poljskem, Slovenci pa na Sloven-skem. To je pravica.

Na dalje hoče naša stranka enotno Avstrijo. Kaj nam pomaga pol Avstrije, ta nas ne more braniti niti proti Italijanom, niti proti Prusom ali Francozom, ne ubrani nas na nobeno stran. Kaj pa pomaga biti v taki državi, ki nas ne ubrani. Zato hočemo celo Avstrijo, tudi Ogersko mora biti z ostalo Avstrijo stvarinsko (realno) zvezano, in iz tega vzroka mi nočemo gole personalne zveze z Ogerskim, ampak za vnajne in trgovske zadeve, zaradi občega zastopa vojaške zadeve, zaradi obče varnosti in državodenarne zadeve, zaradi obče enakega bremena želimo biti z vsemi deželami in narodi kakor je zgodovina nanese, zvezani. V uku, sodniji, deželnem gospodarstvu in vladanju, tudi v deželnih brambenih in denarstvenih zadevah pa si naj vsaka dežela, oziroma narod, brez škode in nadvlade drugega naroda napravi kakor se mu rači.

Recite sami, ali hočemo tako Avstrijo oslabiti ali okrepčati? Ali smo svobodni ali nesvobodni, pravični ali nepravični? Ne verujte zato našim nasprotnikom kričačem, ki sami sebe imenujejo liberalce, to je svobodne, in hočejo nas podjarmiti, ki pravijo, da bi mi Avstrijo razdirali, ki jo želimo okrepiti, med tem, ko so jo ravno oni na pol že razdrli. Še nekaj. Nasprotniki bodo pa usta polna vzeli in rekli: Vaši vodje vas hočejo k Kranjcem vtekniti in štirsko zemljo raztrgati, vi pa morate Štajarci ostati, Štajarci, Štajarci!

Ta reč je taka. Dokler naši slovenski poslanci hodijo v štirski zbor, ne bodo narodnih pravic nič dobili. Rechbauer sam, eden še pravičnejših Nemcev je rekel, da on priznava, da imajo Slovenci prav in so v pravici zahtevajoči, to kar zahtevajo, ali on upa, da bode v 50 letih štirška zemlja vsa nemška, in on kot Nemec nemstvu tega pridobitka ne more odvzeti, zato bo glasoval vedno in sploh proti slovenskim zahtevam. Iz tega sledi, da si štirski Slovenci v štirskem zboru v Gradcu ne moremo nikdar nič pomagati, da bomo sploh le robotali in plačevali, dobili pa nič ali le na videz kaj. Enako se godi Slovincem na Koroškem.

Zato so naši naj boljši prijatelji in najučenejši Slovenci sklenoli tirjati, da se slovenska štirška zemlja loči od nemško-štirake. To je, ne bo se delala grapa in zid in živa meja, ampak slovenski ljudje bodo hodili pod slovenske urade, pod slovenske sodnije, v slovenske šole, nemški pa v nemške, vse drugo stane kakor je, dobre pogodbe dobri prijatelji. Tako se pogodimo in mir bo.

Na tak način pa postane prašanje, kam bodo pa naši poslanci hodili v deželni zbor? Ali bodo imeli v Mariboru svoj poseben zbor ali skupno z drugimi Slovenci v Ljubljani. Skupne slovenske zadeve, ki nam 420.000 Štirskim Slovincem pridejo predrage, kakor viša sodnija, više šole i. t. d., lahko imamo z našimi sorodnimi eden isti jezik govorečimi Slovani na Goriškem, Koroškem, Isterskem, Tržaškem in Kranjskem skupno, in to je zedinjena Slovenija.

Od širske dežele nismo nikdar nič imeli in ne bode-mo imeli. Pred l. 1848 so bili v deželnem zastopu sami grajski, Slovenci so tlako in roboto delali in desetino plačevali, odslej pa nas demokrati Rechbauerjevi hočejo ponemčiti, z našo lastno deželno doklado braniti pa nas itak more le Avstrija, nikdar pa štirška, zato zakaj smo vezani, če ne sedimo skupaj. Ime samo pa, če je komu na imenu, bomo že ohranili, saj bomo ostali v zgodovini sploh kot

štirski Slovenci, meje pa se menjajo v srenji, v okraju, okrogu in tudi v deželi, saj je štiriska dežela sama izvirek svojega imena že davno pustila na spodnjo-avstrijskem, kder stoji mesto štirsko in teče reka štiriska. Sicer pa se nočemo ločiti s silo, ampak postavno in s pogojevanjem in upamo nove mejaše od skupne avstrijske delegacije.

Zato povejte sami, ali hoče naša stranka kaj krivega ali nespametnega ali nesvobodnega, zahtevajoča enotno zvezano Avstrijo, enako pravico za vse dežele in narode, pa tudi za nas Slovence edini pogoj, da se ohranimo, da se ločimo od nemških uradnih, sodnih in šol. Le tako po med-sobni pravici in ravnopravnih pogodbah se morejo vsi narodi sprijazniti, če se nobenemu krivica ne godi. Prijaznost narodov pa je mir Avstrije in Evrope, tako bode treba manje vojakov, tako bodo manjše dače in več samostalnosti, več svobode.

Izvolite, ali želite stopiti k naši slovenski in federalistični stranki, ali k nasprotnikom, vladeželnim Nemcem in nemškutarjem.

Slovenci! še ste Slovenci?
Slovenci! Vaš glas odloči, kateri stranki date glas?

Slovenci!

Pod tem napisom je prinesla „Jadranska Zarja“ ta-le prav zanimiv članek: „Čehom je vržena rokavica; s silno, v neobprijeto pristranostjo česki deželni zbor ni razpuščen, ko so vsi drugi, ker se je bilo bati, da bi dobili Čehi pri novih volitvah večino. Čehom se je dala odpovednica, pa z njimi — tudi nam. Kaj pa so bili vsi politični boji v Avstriji? Njih bitje je to, da so skušali Slovani, tako dolgo tlačeni, emancipirati se in zavzeti sebi pristojno mesto v državnem svetu. — Toraj slovanski narodi v Avstriji le skupno zmagajo, ali pa — skupno padejo. Če se gre čez Čeha na dnevni red, gre se tudi čez nas, brez njih si k večjemu kaj nestalnega izprosimo, pa nič stalnega ne priborimo. Čehom je treba priti do živega, si mislijo ustavoverci, in — vničena je slovanska opozicija.

O nikar ne upajmo od Nemcev pravičnosti! — S čim in kdaj so jo že pokazali? Nasprotno, ali si nismo morali priboriti vsako najmanjšo koncesijo s trdim bojem? Da, ako bi prav zdaj dali Poljakom in Slovencem kako milost, bodo to storili le zato, ker se čutijo še preslabe nasproti celi opoziciji, pa kakor bi se jim posrečilo podreti prvi steber slavjanstva avstrijskega, Čeha, bogme, da je tudi po Poljaki in zlasti po nas Slovencih. S čim si je hrabri česki narod zaslužil, da se prezirajo njegove svete pravice, ali ne s tem, da se je pogumno postavil na borišče za se in za nas? In kaj je storiti nam? Podati se nam je v tabor naših vrlih in dragih slavjanskih bratov in boljše je, da trpimo še nekoliko časa z njimi in zmagamo ali pademo, kakor pa da bi z nesramno sebičnostjo živeli v obilnosti na njihovo škodo in tako dolgo, dokler bi se oni ne zatrli in potem toliko gotoveje in sramotneje poginili. Kukavica in izdajalec Slovanstva bi bil vsak slovenski poslanec, ki bi šel v državni zbor, v ta zbor, ki bo šel čez Čeha na dnevni red in ki bo znabiti zopet inavguriral nad našimi ubogimi brati lansko dobo preganjanja in tlačenja.

Naše zastopnike pa, ki jih bomo v kratkem volili, prosimo, — ne prosimo, tirjajmo od njih: naj stopijo na stran Čehov, in boljše je, da nismo nič zastopani, kakor pa tako, da bi pomagali pri delu, ki misli storiti konec vsemu težnju Slavjanov po dostojnem jim uplivu pri vladanju države. Pobrati bodo Čehi vrženo jim rokavico, poberimo jo tudi mi z njimi, da nam je ne bo treba pobirati pozneje, kdar bomo sami!

Smešno in žalostno.

II.

V drugem delu dopisa od 27. aprila št. 96 na krajna šolska zastopništva se govori o občnem učiteljskem zboru, kateri bo meseca junija na Dunaju in vabi vse učitelje, da bi prišli govorov poslušat. Gledé na ta zbor je potem deželno šolsko svetovalstvo iz deželnega šolskega denarnega zavoda po posamezne okraje podelilo nekoliko stotin goldinarjev — saj jih imamo (?) — kateri bi se naj učiteljem razdelili, da

bi se bolj lahko zbora vdeležili. Od tod — ako se ne motim — je v mariborskem okraju razpisano 6 daril po 25 gl. in pri okrajnem zastopništvu so že tudi učitelji odločeni, katerim bo gosp. Seidl milostljivo denarje podelil, da zamo-rejo — dobro si zapomnite — bolj lahko iti Dunaj gledat, kakor so že nekateri učitelji sami rekli. Nimam sicer nič proti zborovanju, ako ostane v pravi meji in se napravi v namenu, da bi vsem pričujočim koristil. Če zdaj nekoliko premislim pretečene učiteljske zборе, se mora reči, da so daleč svoje meje prekoračili, posebno gledé potrebe naših slovenskih šol. Mesto, da bi se učitelji pogovarjali o svojih predmetih, to je o „pedagogičnih“, so le udrihali po veri, po cerkvi; bolj vmazano je kateri naučene „fraz“ prednašal, toliko bolj so mu nekateri ploskali, drugi pa ne vede za njimi kričali. In ako nekatere govornike berem za prihodnji zbor, sem prepričan, da se bo v ravno tisti rog trobilo. Kdo pa vas je postavil za to učitelje, da bi zoper lastno vero govorili?

Kakor sem rekel, mi bo morebiti marsikteri odgovoril: „Jaz grem pri tej priliki Dunaj gledat. Čujte vsi, kateri dačo plačujete, za vaše težko zaslužene krajcarje grejo učitelji Dunaj gledat, ker dobijo iz deželnega šolskega zavoda nekoliko goldinarjev. O strašni greh zoper vse tiste, kateri morajo dačo plačevati! Kdo pa ima ta greh? Kdo je tisti brezvestnež, kateri krvave novce tako potroša? Ne učitelji, ampak tisti, kateri v deželnem šolskem svetovalstvu vladajo nam na krivico in škodo, posebno nemškutarji, naj večji nasprotniki Slovencev. Obrnite je za boljše reči.

Zdaj pa še kratko vprašam, ali pri tem ne bo poduk zaostal, ker imajo otroci celi teden proste dneve, ker kričite da uk zaostaja, ker morajo otroci nekatere ure k procesiji, ali kakšne pol ure v cerkev iti? Doslednosti vam „liberalni“ gospodi manjka. Slovenskim učiteljem pa svetujem, ako ste narodni, ostanite doma in snidite se na slovenski zemlji, ter se pogovorite o potrebah naših slovenskih šol.

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Oskrbovanje požlahnjentih dreves.

Že je povedano, da se žlahni cepiči morajo odločiti, da se ne pomešajo. Sedaj pa, ko so drevesa cepljene, jih je zvesto zaznamovati, da se vé, katerega roda, leta, itd. da so. Tudi je prav koristno, vse to v gospodarske bukve zapisati, in če je sadno drevje kupljeno, še pristaviti, od kod, po kateri ceni, itd.

Drevesa gre pregledati, ktera so s cepičem ali popkom požlahnjena. Do kresa še prvo leto popek mladiko stori; pozneje cepljen pa še le prihodnjo spomlad zeleni: v 14 dneh se že vidi, ali se je popek prijel ali ne. Kadar se je popek prijel, se divjak dober palec nad prijetim popkom pošev odreže, da rana na nasprotno stran cepa pride. Ko je pa iz popka močna mladika pognala, se konček divjaka vrh cepa tikoma pri cepu vprek odreže in rana z voskom zamaže. — Kar se tiče vejic ali mladik, ki po divjaku rastejo, se samo prikrajšajo, dokler deblo močnejše ne zraste. To velja tudi pri peščenem sadju, če se visoko v deblo cepi. Večkrat je tudi dobro pri nizko cepljenem divjaku pustiti ktero vejico, ki iz divjaka raste, kadar cepič klaverno žene, in jo malo prikrajšati, da sok bolj v cep prihaja; mladiko popolnoma pri debelu odrezati, ne kaže; potem bi se lahko cep in divjak osuhnili. Kar iz korenin poganja, je treba potrebiti, da drevesce lepše raste, posebno pri slivah, ktere zlo plitvo rastejo.

Dobro rastečim cepičem se trakovi iz začetka odnehajo, kakor potreba nanese. Kadar so se pa cepiči dobro zarastli, in rane zacelile, se jim obveze popolnoma odvijajo.

Cepljena drevesa se morajo skrbno oplevati, okopavati, trebiti, v suhi jim prilivati, nič pa ne gnojiti; razun z dobro prstjo in cestnim blatom.

Ako uši po mladikah listje zgrbančijo, je dobro zoper to mrčes, če ga z mjlino, žajfno ali tobakovo vodo pomočiš, da pogine. Tudi kamno-olje ali petroleja v vodo nekoliko vlitega, je dobra pomoč zoper uši, kdor jih z rokami noče odpraviti.

Če bi zaje ktero drevesce oglodal, ali celo pregrizel,